

ANTROJI DALIS

D R A U G A S

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1993 m. gruodžio mėn. 11 d. / December 11, 1993

Nr. 239(43)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Kai atsimušama į „darbo etiką“

Pora savaitę pasėdėjęs „šuns būdoje“ — kaip Šiaurės Amerikos ledo ritulininkai vadina atsarginių suola — į New York'o Islanders komandą lapkričiui baigiantis sugrįžo jaunas gynėjas Darius Kasparaitis. Tuo galėtumėme ir užbaigti šį pranešimą, bet Kasparaičio istorija patvirtina modernių prancūzų kritikų teiginį, jog šiaudien sportininkų žygiai mums turi panašią reikšmę, kaip senovės graikams didžiųjų mitologinių herojų, sakysime, Herkulo, žygdarbiai.

Kai devyniolikmetis Kasparaitis iš Maskvos atvyko į Ameriką ir įsijungė į Islanders ledo ritulio komandą, jis buvo lieknas, kietas ir alkanas. Anot New York'o žurnalisto, jis simbolizavo šios netikėtai sėkmingos komandos esmę. Jis taip entuziastingai daužė savo varžovus, kad Islanders nelauktai pateko į patį finalą.

Kas atsitiko šį sezoną? Kaip informuoja New York'o spauda, Kasparaičio komandos vadovybė nepatenkinta jo elgesiu, sezonui pasibaigus. Vasarą jis buvo suimtas už greitą važiavimą savo nauju automobiliu neblaivioje būklėje. Po vasaros atostogų jis atvyko į treniruotes per storas. Į treniruotę jis ateinaš vienas paskutiniųjų, išėinas vienas pirmųjų.

Dienraščio *The New York Times* (1993 m. lapkričio 15 d.) sporto korespondentas aiškina, jog jauną lietuvį veikia didmiesčio papročiai ir tempas. Lapkričio mėnesį po treniruotės jis išskubėjo į Manhattan'o rotušę, kur jis susituoė su Irina Kuznecova. Pats Kasparaitis aiškino žurnalistui, jog kažkas jam patarė tuoktis Manhattan'e, nes ten viskas daroma greičiau. „Per greitai“, pareiškė jaunavedys. „Per dvi minutes. Niekas ten nekalba angliškai. Visi šneka

ispaniškai, vokiškai“. Kasparaitis tvirtino, jog ir jo svoris, ir visa kita gerai ir kad jis uoliai treniruoiasi.

Anot kito New York'o dienraščio, *Newsday*, vos į Ameriką atvykęs Kasparaitis stebėjosi ir žavėjosi visais tais dalykais, kurių jis nebuvo matęs Lietuvoje. Šiaurės Amerikos ledo ritulio žymūnai jam nieko nereikšė — jis daužė juos visus. Ir taip jaunikaitis iš Elektrėnų įelektrino visą palyginti blankią Islanders komandą. Nuo visa to jam gal ėmė suktis galva, spėlioja *Newsday*.

Taip, įsivaizduokime jaunuolį, kuris iš sovietinės Lietuvos Elektrėnų užčiuožia ant Maskvos arenų eizėjančio ledo, o iš ten — į neoninį New York'o šurmuli. Ir išlik blaivus, jeigu nori! Panašias metamorfozes šiaudien išgyvena šimtai jaunų lietuvių imigrantų Amerikoje, tiktai jų algos šimteriopai mažesnės už Kasparaičio.

New York'o spaudos, televizijos komentatorių ir Islanders komandos vyriausio trenerio Al Arbour pasisakymuose apie Kasparaitį nuolat išnyra vienas terminas — „work ethic“ (darbo dorovė). Praėjusį sezoną jaunas ledo ritulininkas turėjęs tą „work ethic“, o šį rudenį ją praradęs.

Ar tai mums neprimena ir pačios Lietuvos? Dar neseniai, „dai nuojančios revoliucijos“ metu, manėme, jog tereikia atsikratyti okupacijos ir tradicinis lietuvių darbštumas pastatys tėvynę ant kojų ir nugrįs jai kelią į ateitį. Išėjo ne visai taip. Sovietinė santvarka jau buvo sugebėjusi įsiskverbti į lietuvių vidų ir apipuvusiais dantim apkrantyti jų paveldėtąją „darbo dorovę“.

Beje, Šiaurės Amerikos ledo ritulio lygoje žaidžia ir du latviai: Irbe ir Ozoliņš. Jų darbštumu kol kas nesiskundžiama.

Islanders vyriausias treneris šypsodamasis paminėjo, jog jo

Politika be širdies ir menas su širdimi

Trys dienos, skirtos Lietuvai ir sau

JUOZAS BAUŽYS

Šių metų Ateities savaitgalis, virtęs jau tradiciniu ir užtat visų kasmet laukiamas, vyko lapkričio 5-7 dienomis Čikagoje ir Lemon't'e. Savaitgalis buvo pradėtas penktadienio vakare Jaunimo centro kavinėje jaukia vakarone, skirta literatūrai ir su ja susijusioms temoms. Pagrindinio dėmesio susilaukė svečias iš Lietuvos, rašytojas Jonas Mikelinškas, daugelio knygų autorius, „I laisvė“ fondo romano konkurso laimėtojas. Su konkursu ir su pačiu rašytoju vakaronės dalyvius supažindino Juozas Baužys ir Česlovas Grincevičius.

Rašytojas Jonas Mikelinškas paskaitė ištrauką iš premijuoto romano *Nors nešvietė laimėjimo viltis*. Romane vaizduojami partizanų ginkluoto pasipriešinimo prieš sovietus metai su atpažistamu pagrindiniu veikėju — poetu Bronium Krivicku. Ištraukoje girdėjome vieno jauno studento susitikimo su miško broliais jų stovykloje epizodą.

Savo pastabose Jonas Mikelinškas pasisakė nuo pirmos gimnazijos klasės buvęs ateitininku, pasidžiaugė tos organizacijos pozityviu darbu Lietuvoje ir giliu tikėjimu dėl tautos ateities. Prisipažino, kad šį premijuotą romaną rašyti paskatino paskelbtas konkursas, tačiau svarbiausia — jis norėjo atiduoti pagarbą savo jaunystės draugui Broniui Krivickui. Romanas bus spausdinamas Lietuvoje. Rašytojas atsakinėjo į įvairius klausimus, liečiančius išlikimo žmogumi sovietinėje sistemoje apsis-

kritiškos pastabos Kasparaičiui nepatikusios. „Aš tai suprantu“, kalbėjo jis. „Aš nenoriu jo pakeisti. Bet jei jis nori, kad jo žygius lydėtų sėkmė, jis turi atlikti kai kurias užduotis. Jis negali išsisukinėti“.

Ar vyriausio trenerio žodžiai padės Kasparaičiui vėl atrasti savo „darbo dorovę“? Jaunas ledo ritulininkas nėra Herkulis, bet jo istorija įdomi ir pamokanti.

kž

Siematinio Ateities savaitgalio svečias rašytojas Jonas Mikelinškas iš Vilniaus skaitytojams pasirašo savo naujausią knygą per literatūros vakarą lapkričio 5 dieną Jaunimo centro kavinėje, Čikagoje.

Jono Kuprio nuotrauka

prendimą ir konkrečiai poeto Broniaus Krivicko likimo faktus.

„Homo sovieticus“ sindromas tebesitęsia

Čiurlionio galerijoje šeštadienio rytą buvo pradėta antroji savaitgalio diena. Įvadiniais žodžiais paskaitininką Joną Mikelinšką su auditorija supažindino Vytautas Narutis ir Robertas Danys. Svečias iš Lietuvos buvo rengėjų „priverstas“ kalbėti iš eilės visais tris dienas. Jo šios dienos paskaitos tema — „Kokie pavojai tyko mūsų nepriklausomybėje“. Sis klausimas, glaudžiai prelegento susietas su klausimu „Kas privedė mus prie 'homo sovieticus'?", ir buvo pagrindinė paskaitos tema.

Kalbėdamas apie mus tykančius pavojus, vis tebegresiančius iš Rytų pusės, prelegentas dažnai rėmėsi į Vakarus pasitraukusio ruso Aleksandro Zinovjevo kai kuriomis mintimis. Yra aišku, kad Gorbačiovo „perestroikos“ bandymas sukurti naują demokratinių žmogų senjojo socializmo fone nepasisekė, nors šis bandymas ir labai patiko Vakarų pasauliui bei jame vyraujančioms kai kurioms idėjomis. Iš tiesų tačiau — tai neįmanomas dalykas sukurti demokratiją, nepakeičiant „homo sovieticus“ galvosenos. Dar ir šiuo metu klaidingai bandoma komunizmo suvertą krizę (ekonominę ar kitokią) įveikti senaisiais komunistiniais metodais ir vadovaujant „buvusiųjų“ kadrams. Mikelinško paskaita, o taip pat ir kitos šios dienos paskaitos, kiek žinoma, bus ištiesai spausdinamos *Draugo* kultūriniam priede.

Auditorijos klausimai nukrypo iš filosofinio problemos svarstymo į konkretybes: buvo kalbama apie dešiniųjų opozicijos reikšmę Lietuvoje, apie galimybes suvienyti tautą, apie lietuvių charakterį apskritai, apie Katalikų Bažnyčios reikšmę ir įtaką ir t.t. I visus klausimus prelegentas atsakinėjo įdomiai ir išsamiai.

Antrąją paskaitą skaitė dr. Saulius Girnius, Laisvosios Europos radio Muenchene parei-

gūnas. Su juo klausytojus supažindino Marius Polikaitis. Dr. Girniaus tema — „Dabartinė politinė padėtis Lietuvoje.“ Jis pabrėžė, kad kiek lietuvių tauta pradėjo vieningai siekti nepriklausomybės, tiek vėliau jai pasidarė nebeaišku, kaip tą nepriklausomybę įgyvendinti. Lietuvos politikų tarpe esą per daug asmenybių, nenorinčių kitais nusileisti ir galvojančių, jog tik jie viską geriausiai žino ir pajėgia nuveikti. Partijos dažnai neturi savų pozityvių programų, o tik mėgsta kritikuoti kitų darbą. Ekonominis gyvenimas blo-gėja, nusikalstamumas auga, tad padėtis darosi visai nedžiuginanti. Klausimuose buvo paliestos Lietuvos pramonės priklausomumo nuo Rusijos problemos.

Juozas Kojelis, jo paties žodžiais, pradėdamas savo paskaitą, žadėjo eiti per užminuotą teritoriją, nors ir bandydamas minų nesusprogdinti. Reiškia, nebuvo be pavojų jo tema — „Žvilgs-

nis į mus pačius, tęsiant dialogą su Lietuva“. Be abejo, apie save (atseit apie išeiviją) kalbėti kartais yra pavojinga. Tačiau savo paskaitoje, atrodo, prelegentas didelių ir naujų minų nesusprogdino. Jis suminėjo senesnius istorinius faktus: kaip vystėsi išeivijos nusistatymo prieš tautos okupaciją diferenciacijavimas į rezistencinį ir liberalinį sparnus, kaip anais laikais tai veikė laisvinimo veiksmus ir kaip buvo ateita iki šių dienų, kada su Lietuva būtina reikalingas dialogas. Prelegentas pažymėjo, kad iš abiejų pusių girdimi tik priekaištai, o atskiri mūsų veiksniai ar organizacijos nesuderina iš anksto savo nuomonių, prieš kalbėdami su Lietuva. Lietuvai pasidaro neaišku, kas iš tiesų išeivijai atstovauja, su kuo oficialiai kalbėtis — su PLB, su JAV LB, ar net ir dar kitomis organizacijomis. Be to, pasitaiko, kad keliamos ne išeivijos pareigos tautai, o tik jos teisės. Tad visur — tiek Lietuvoje, tiek ir išeivijoje — reikėtų

daugiau idealizmo liepsnos. Kai Lietuvoje atgims žmonių dvasis, atgims ir visas gyvenimas.

Modernizmas ir patriotizmas mene

Pagaliau nuo politikos ir lietuviškojo egzistencializmo temų buvo pereita prie meno. Simpoziume apie lietuvių menininkų kūrybines kryptis dalyvavo Algimantas Kezys, Danas Lapkus ir Rūta Saliklienė.

Algimantas Kezys kėlė klausimą, ar lietuviai dailininkai sugeba įsijungti į Vakarų pasaulio (konkrečiai JAV) naujausias meno kryptis. Buvo beveik galima suprasti, kad prelegentas tokias naujas meno kryptis, kaip, pavyzdžiui, instaliacijas ar maišytos medžiagos naudojimą, vertina ir pagal tai bando jas lyginti su lietuvių menininkų darbais, kurie daugiausia dar tebesilaiką tradicinių meno formų.

Danas Lapkus kalbėjo apie Amerikos lietuvių menininkų kūrinį lietuviškumą, jų tautiškumą, kuris, prelegento nuomone, atsirado, atsinešus jį iš Lietuvos, o vėliau — gyvenant užsaroje lietuviškoje bendruomenėje. Tačiau kiekvienas svertimas kraštas palieka savo pėdsakus, ir virtimas iš imigranto į tokio krašto žmogų yra nesustabdomas. Ypač tai atsitinka mene, kurio kalba yra bendražmogiška. Lietuviškas kryžius paveiksle dar nereikšia, jog tai lietuviškas menas, nereikšia taip pat, jog toks kūrinys jau turi būti pripažintas geru. Meno kūrinys privalo būti vertinamas pagal tikruosius meno matus.

Rūta Saliklienė, šią vasarą praleidusi Lietuvoje betirdama lietuvių liaudies meną, kalbėjo kaip tik apie tokio liaudies meno reikšmę Lietuvoje. Liaudies menas mūsų tautoje buvo ir dabar tebėra svarbus tautinio identiteto simbolis. Okupacijos metais tautiniai rūbai dažnai išreikšdavo pasipriešinimą prieš okupantą ir jo nutautinimo politiką. Medžio drožiniai daugiausia simbolizuoja paprastą kaimo žmogų — mūsų tautos šaknis. Toks liaudies menas guodžia, džiugina žmogų (Nukelta į 2 psl.)

Ateities savaitgalio metu, šių metų lapkričio 6 dieną Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Čikagoje, vykusį svarbų apie lietuvių menininkų kūrybą dalyvius: Algimantas Kezys, Danas Lapkus, Rūta Saliklienė.

Jono Kuprio nuotrauka

Į Ateities savaitgalį atvykęs iš Los Angeles paskaitininkas Juozas Kojelis (dešinėje) su dr. Petru Kisieliu Jaunimo centre kavinėje, Čikagoje.

Jono Kuprio nuotrauka

Politika be širdies ir menas su širdimi

(Atkelta iš 1 psl.)

ir padeda jam nugalėti kasdienybėje sutinkamą baimę. Prelegentės nuomone, nereikia bijoti mene išreiškiamo patriotizmo. Patriotinis menas ugdo tautos dvasingumą, kelia ją iš destruktijos. Savo pranešimą Rūta Salikienė baigė dailininkės Žiupsnytės mintimi iš jos knygos *Dievdirbio širdis*, kur dievdirbys Dominykas kalba apie savo padarytas skulptūras ir galvoja, jog jos užbaigtos tik tada, kai jose pradeda plakti širdis.

Taip įvairios ir skirtingos mintys apie lietuvių meną iššaukė diskusijas, tik gaila, kad užsietusioj programoj pajustas nuovargis, o daugeliui reikalas nuostis į Lietuvių Fondo pokylį tą vakarą klausytojus vertė užbaigti šios dienos programą.

Apsilankymai pas savuosius

Sekmadienį, lapkričio 7 dieną, savaitgalis buvo tęsiamas Ateitininkų namuose, Lemont'e. Svarstybų tema — beveik vakarykščio šeštadienio tęsinys: „Išviejų santykiai su savaisiais Lietuvoje.“ Šios temos formulavime „savieji“ reiškė, kad bent trys iš simpoziumo dalyvių kalbėjo specifiskai apie savo ideologijos ar profesijos žmonių dialogą su tokiais pat žmonėmis Lietuvoje.

Audra Kubiliūtė, pradėdama šį pokalbį, pažymėjo, kad gyvenimo sąlygos atskyrė Lietuvoje gyvenančią tautos didžiumą nuo jos išviejų, gal net savotiškai supriešino: mūsų kartais jaučiamas kažkoks išsididumas, tuo tarpu Lietuvoje mes neretai laikomi antros rūšies lietuviais.

Dr. Kazys Ambrozaitis savo pranešime lietė santykius tarp krikščioniškosios minties žmonių ir konkrečiai davė pavyzdžių iš ateitininkų gyvenimo. Ateitininkų organizacija nuo pat jos pradžios išliko ta pati, nors veiklos kryptyje ir jaučiamas keitimasis. Iš dalies tai yra gerai. Anot Juozo Girniaus, svarbu susiorientuoti laike ir jam, t.y. laikui, vadovauti. Būtina taip pat išlaikyti entuziazmą ir idealizmą. Prelegentas pasidžiaugė Arvydo Žygo atliekamą darbą Lietuvoje. Dr. Žygas buvo pozityvus išviejų inasas į Lietuvos dvasinį atstatymą. Jis buvo lyg ta indėnų papročiu išsauta strėlė iš išviejų į Lietuvą. Tačiau reikia nuolat budėti, kad ateitininkija Lietuvoje neiškryptų iš penkiais principais nustatytą kelią, kad iš visuomeninės pasauliečių organizacijos nebūtų padaryta vien tik religinė, ar net bažnytinė, net jei pagunda stiprintų pažadas sugrąžinti Ateitininkų rūmus Kaune. Dėl senų rūmų neverta išsižadėti savo principų.

Kazys Bradūnas taip šiltai kalbėjo apie savo santykius su poezija ir per ją su Lietuva, kad

Ateities savaitgalio metu, šių metų lapkričio 7 dieną, Ateitininkų namuose, Lemont, Illinois, vykusių svarstybų „Išviejų santykiai su savaisiais Lietuvoje“ dalyviai: (iš kairės) Ramunė Kubiliūtė, Kazys Bradūnas, Jonas Mikelinskas, moderatorė Audra Kubiliūtė; kalba Kazys Ambrozaitis.

turbūt visi klausytojai buvo jaudinančiai sužavėti. Jis tvirtino, kad Vilniaus apilankymas jam jau ir yra „savųjų“ apilankymas. Jis ten randas tėviškę. Vilnius — miestas su archeologija grynai dvasine prasme. Apie visa tai kalbėdamas, Bradūnas įpindavo poezijos posmus. Nėra įmanoma tą jo žodžių ir poezijos puokštės čia skaitytojui perteikti. Jis kalbėjo ir deklamavo apie savo ir Vilniaus širdies operaciją, Šv. Kazimiero bažnyčią, apie vizijas ir tikrovę žemutinėje pilyje, apie du gyvenimus — Vilniaus miesto ir žmogaus. Kazio Bradūno poetiškas žodis buvo savaitgalio gražiausia prošaivaistė.

Po jo kalbėjusi **Ramunė Kubiliūtė** klausytojus vėl grąžino į kasdienybę. Ji konkrečiai nagrinėjo savo profesijos — JAV ir Lietuvos bibliotekininkų santykius. Jos nuomone, Lietuvos bibliotekininkų tarpe ypač pastebimas mokslinės informacijos trūkumas. Neseniai jai teko dalyvauti tarptautinėje bibliotekininkų konferencijoje Vilniuje. Tiesa, santykiai tarp abiejų kraštų profesinių grupių yra užmegzti, bet jie užmegzti tik iš oficialių Lietuvos valdžios įstaigų. Atskiros bibliotekos dažnai negauna reikalingos informacijos dėl kažkokios konkurencijos baimės. Būtinai reikia asmeninės iniciatyvos ir pagalbos ne tik savomis knygų siuntomis, bet ieškant draugų kitataučių tarpe, perduodant informaciją, atsikviečiant stažuotėms Lietuvos bibliotekininkus.

Trečią kartą kalbąs rašytojas **Jonas Mikelinskas** pabrėžė, jog reikia pirmiausia stengtis suprasti penkiasdešimt metų fiziškai ir dvasiškai terorizuotą tautą ir nenusižežti nuo jos dėl smulkmenų. Jis skundėsi, kad dėl Lietuvos kančių esąs kaltas ir Vakarų pasaulis. Amerikos poli-

tika kitų kraštų, o ypač Rytų Europos, atžvilgiu dažnai buvo ir tebėra neatsakinga. Ji sužadindavo laisvės ir demokratijos viltis, bet nei piršto nepajudindavo pagelbėti ar toms viltims įgyvendinti. Tiek fašizmas, tiek ir komunizmas buvo Vakarų demokratijų nesugebėjimo ir neryžtingumo vaisius. Net ir dabar Amerikos nuomonės ir jurisprudencija kiekviena proga stengiamasi primesti kitoms tautoms bei valstybėms. Šitaip išreiškė nusivylimą Vakarų pasauliu, prelegentas pasidžiaugė, kad Amerikos lietuviai darė viską, kas tik įmanoma, Lietuvai okupacijų metais pagelbėti ir kaip nors tą JAV politiką nuomonę kreipti mums naudinga kryptimi. Pabrėžė, kad ypač didelis buvo išviejų kultūrinis inasas bei apskritai rūpestis tautos gyvybiniais klausimais.

Kas gero Lietuvoje?

Savaitgalio baigmei klausytojai turėjo malonią progą išgirsti kalbant **Aidą Palubinską**, Lietuvos krikščionių demokratų partijos narį, šiuo metu Amerikoje bebągiantį studijas. Jo tema — „Žvilgsnis į partijas Lietuvoje.“ Įdomiai, gyvai ir įtikinančiai kalbėtojas nagrinėjo Lietuvos politikoje besireiškiančius asmenis bei partijas. Landsbergis: išvedė tautą į nepriklausomybę, bet nesugebėjo įveikti tolimesnių kliūčių, nes neturėjo geros „komandos“. Brazauskas neturi vadovaujančios rankos, priklauso nuo partijos. Bičkauskas: gabus, talentingas, bet Centro sąjunga neturi žmonių. Adamkus: populiarus Lietuvoje, gautų paramos iš socialdemokratų, bet ir vėl — nesudarys geros „komandos“. Šležiavičius: nuobodus technokratas. Kirkilas: gabus politikas, bet siekiantis savo paties tikslų.

Iš partijų — tik viena LDDP turi pilnas struktūras, bet partijos nariai be išimties vadovaujasi tik pragmatizmu. Konservatoriai: pririšti prie Landsbergio ir reikiški vien reakcinėje opozicijoje. LSD (socialdemokratai): ekonomistų monopolis, turi gerų vadų ir su humoro gija. Centro sąjunga: geri žmonės, geri politikai, bet jų tik trys asmenys. LKDP (krikščionys demokratai): nariai labai seni, nėra jaunimo, vadovybė bijo naujų idėjų, neturi politinio profesionalumo. (Abiems Palubinskams, tėvui dr. Feliksui ir

Trys dienos su „Pastorale“

SAULĖ JAUTOKAITĖ

Kauno Sakralinės muzikos mokyklos „Pastoralės“ choro mergaitės su vedėja Nijole Jautakiene ir akompanuotoja Salvinija Jautakaite į Čikagą atvyko lapkričio 17 dienos vakarą. Po vienos dienos poilsio (apžiūrėjimo Čikagos miesto įdomybių), jos pasinėrė į darbą — repetitijas ir koncertus. Penktadienio popietę „Pastoralė“ susirinko į Šv. Mergelės Marijos Gimimo (Marquette Park'e) bažnyčią susipažinti su patalpa, akustika, akompanimento instrumentu. Po repetitijos visas ansamblis nuvyko į Šv. Kazimiero seserų vienuolyną. Į motiniškojo namo koplyčią susirinko seserys, gyvenančios pačiame vienuolyne ir kai kurios jau nelabai pajėgiančios keliauti už jo kiemo. O seserys, kurios nebeįstengė ateiti į koplyčią, per garsinę sistemą savo kambariuose klausė koncerto. Šis koncertas nebuvo iš anksto numatytas, todėl mergaitės, savo kasdieniniais rūbais, atėjo giedodamos į koplyčią. Čia vieną valandą seserys klausėsi skambios, lotynų ir lietuvių kalbomis, giesmių programos.

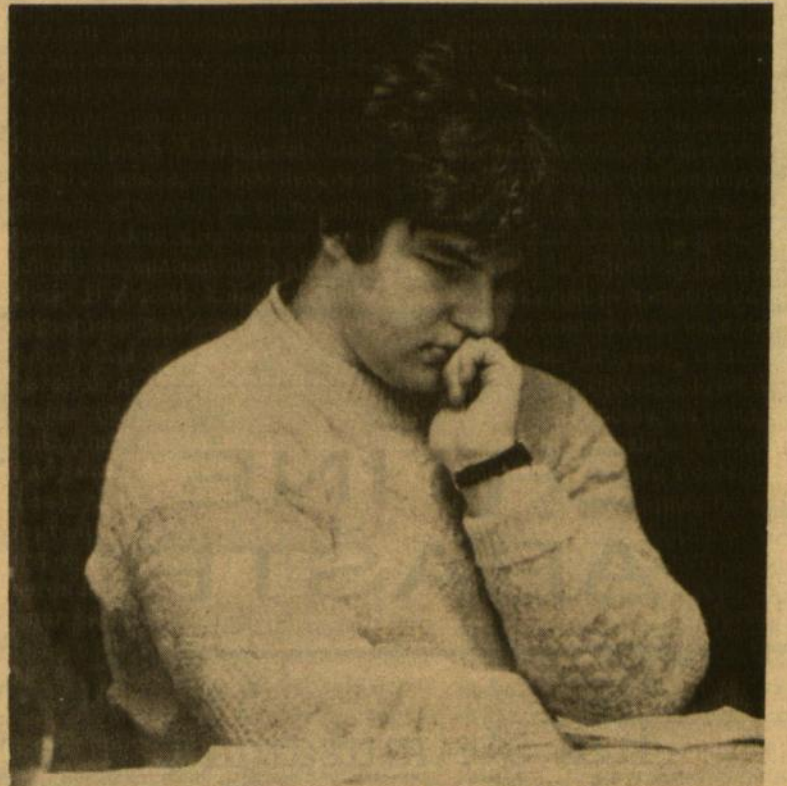
Po koncerto visos jaunos giesmininkės buvo pakviestos su seselėmis pavakarieniauti. Po rimto koncerto, pasisotinusios, akimirksniu susiklausydamos mergaitės nepagalėjo padainuoti seselėms nuotaikingų dainų. Šiame draugiškame susitikime buvo abipusis pasitenkinimas — vienos davusios, o kitos gavusios meniškų giesmės ir dainos džiaugsmą.

Šeštadienio rytą „Pastoralė“ išvyko į Pasaulio lietuvių centrą Lemont'e. Į Palaimintojo Jurgio Matulaičio koplyčią susirinko ne tik vyresni klausytojai, bet ir sugužėjo šeštadieninės mokyklos mokiniai. Mergaitės, pasipuošusios rožinėmis togomis, su žvakėmis rankose, koplyčios viduriu žygiavo altoriaus link. Pasibaigus pirmajai programos

sūnui Aidui praėjusio LKDP suvažiavimo metu nebuvo leista tapti išrinktiems į partijos vadovybę. — J.B.) Žodžiu, optimizmo dėl politinės Lietuvos ateities pagerėjimo labai maža, nebent lieka tik viltis, kad kas nors pasikeis.

Tokios atviros ir į vatą nevyntos jauno žmogaus mintys iššaukė aibę klausimų, į kuriuos prelegentas taikliai rasdavo atsakymus. Tik į vieną ieškant atsakymo — tai kas gi dabar gero Lietuvoje — taip ir nebuvo rasta teigiamo pavyzdžio, išskyrus tik viltį, kad iš dabartinio jaunimo išaugs nauji ir demokratiškai nusiteikę žmonės.

Dar ilgokai jaukioje Ateitininkų namų aplinkoje svečiavosi žmonės ir komentavo savaitgalio metu nagrinėtus klausimus. Buvo tačiau gaila, kad per visas dienas, nuo penktadienio vakaro iki sekmadienio salėje jaunimo buvo vos ant pirštų suskaitomai, žinoma, neskaitant pačių programos atlikėjų bei moderatorių, kurių tačiau gausiai buvo iš jaunų žmonių tarpo. Visur buvo matyti tie patys senųjų veteranų veidai. Kas darosi su mūsų jaunąja karta? Tai pastebėjo ir toki klausimą kelė neseniai Čikagoje iš Lietuvos apsilankiusi Vilija Aleknaitė, o dabar to paties klausė ir Jonas Mikelinskas. Kas raras atsakymus? Gal ši skaudi tema verta iš pagrindų pasvarstyti Ateities savaitgalyje kitais metais, kol dar ne per vėlu? Bet tuo tarpu tenka pasidžiaugti pavykusiu ir labai įdomiu šiemetiniu.

Julius Keleras

Jono Kuprio nuotrauka

Laiškai iš Vilniaus (10)

Mielieji,

lapkričio vidurio žvarbos raktai ilgam užrakino žemę — tuo gali įsitikinti kas rytą pažvelgęs pro langą: gruodo pūkai prigulė prie dirvos, sustingo balutės, spengiantis šaltis stabdo praeivių žingsnį ir gena namolio. Autobusuose ir troleibusuose taip pat šalta; priemiesto autobusai vėluoja ar išvis nevažinėja, teisingai leidinėm lapkričio žnypti janti piens dvimečiui mano sūnui, jau kelinta diena nesirodo. Sustoję statybos (nebegalima įkasti kabelių), lauko darbai, jeigu ir vyksta, tai senu ir sovietmečių išmėgintu principu — vienas kažką labai nevikriai dirba, trys žiūri. Bent jau tokį vaizdą regėjau palengva restauruojamame Vilniaus senamiestyje, Stiklių gatvėje, ankstyvą šeštadienio rytą, kai dar daugelis padorių piliečių įkvėptai gardžiavosi desertiniu savaitgalio miegu. Atrodo, sparčiausiai restauracija vyksta ten, kur jau yra atsiradę ankstesnis šeimininkas, ar koks kitas asmuo, nupirkęs ar išnuomavęs pastatą ar jo dalį. Tokių pastatų Vilniuje daugėja.

O su privatizuojamais statiniais daugėja ir problemų: štai Palangoje atsirado vieno namo savininkė (jai namas priklausė, berods, prieš Antrąjį pasaulinį karą) ir, kas regis visai natūralu žmonių giminei, pareiškė savo teises. Viskas atrodytų neblogai, jei tas namas nebūtų valdomas Balio Dvariono, kompozitoriaus ir pianisto, palikuonių. Nesulaukusi reikiamo atsako iš valdžios pareigūnų, moteriškė ėmė ir išgalbijo visus sodo medelius. Sakytum, kerštaudama už tai, kad jos valdose vis dar karaliauja 1948 metų Stalino premijos laureato ainiai. Problema neišnyko, jos tiesiog niekas rimtai neįsprendė ir niekas nenusteba, jei bus šaudoma, sprogdinama,

grasinama. O juk kalčiausia ne ji, o tik bedieviškai nerangūs mūsų įstatymai ir pareigūnai.

Tokia mūsų lietuviška dabartis, bet klysta tas, kuris sako, jog visa šioji realybė yra šurpi. Nieko panašaus. Mes *priparatome*. Kaip tas katinas, kuriam vaiki galiai kasdien iškrečia kokią šunybę, — jis nebereaguos, jei vieną gražią popietę gaus kulka ar lemtinę spyri; gal jis, tas naibagėlis, pasijus net geriau. Nėra ko slėpti, jog kasdien (visai nepadidinu ir nepagražinu) Lietuvoje su meile naudojami šaunamieji ginklai — paskaitykite kriminalines suvestines. Štai praėjusį penktadienį du vaikai ir jaunuolis ne taip toli mano namų, naujame Vilniaus rajone, buvo sužeisti. Sūviai juos pasitiko iš balkono vidurdiemį. Kaltųjų policija išsyk net ir neieškojo, esą ir taip daug turėjusi darbo. Ieškoti pradėta po to, kai vakar toms pat aplinkybėmis (šaudyta iš balkono) toje pat vietoje buvo sužeista mergaitė Elena Pavliukevič. Tuomet ir policija pradėjo darbą, bet ar ką sugaudys...

Štai vieno Lietuvos ryto puslapio antraštės: „Iš Lietuvos atvažiavę žudikai Baltarusijoje nušovė narkotikų prekyba įtariamą korėjietį iš Uzbekistano“, „Teisiamas vilnietis, kaltinamas nužudęs du žmones ir aukai prie Buivydžiškių tvenkinio dar nuplovęs galvą“, „Ginkluoti plėšikai ateina į butus ir šviesiu metu“, „Sulaikyti du Lietuvos sienos apsaugos kariai — kontrabandininkai“, „Gaisras Antakalnyje: neatsargumas ar pikta valia?“ (Lietuvos rytas, 1993 spalio 27 d. Nr. 209, p. 5). Žinoma, aš parinkau kriminalinį puslapį. Tačiau ar jis nerodo, jog mūsų teisėsaugai kažko stinga? Ir apskritai — ar mes ją turime?

Jūsų

Julius Keleras

Ateities savaitgalio metu, sekmadienį, lapkričio 7 dieną, Ateitininkų namuose Lemont'e, klausomasi Aido Palubinskio paskaitos „Žvilgsnis į partijas Lietuvoje“.

Jono Kuprio nuotrauka

Dalis šiemetinio Ateities savaitgalio dalyvių sekmadienį, lapkričio 7 dieną, Ateitininkų namuose, Lemont'e.

Jono Kuprio nuotrauka

Aistis apie Binkį

Kazio Binkio gimimo 100-osioms metinėms

Jonas Aistis (1904–1973) 1952 metais Terra leidyklos Čikagoje išleistam Kazio Binkio poezijos rinkiniui „Lyrika“ parašė įvadinį straipsnį „Kazio Binkio gyvenimas ir kūryba“. Kazio Binkio gimimo 100-ųjų metinių progą čia spausdiname to straipsnio tekstą.

Kazio Binkio poezijos rolė mūsų rašto raidoje labai svari, bet ji, deja, labai silpnai tepabrėžiama: jis pirmąją savo knygą liaudies kūrybos elementus ir dvasią pakėlė į nepasiekiamas aukštumas, o antrąją parodė naujų poezijos formų ieškojimo pavyzdžius, dėl to jos abi turėjo didelės reikšmės mūsų naujamajai poezijai. Netarpiškų sekėjų, išskyrus Teofilį Tilvytį, sekusi jo fejletonus, jis neturėjo.

Bet dar didesnės reikšmės mūsų raštui turėjo patsai jo gyvenimas ir asmuo: jo drąsus, pilnas polėkio ir sugestyvus gyvasis žodis ir veiksmai. Gyvenime jis buvo, kaip reta, poetas par excellence. [...]

Kazio Binkio gyvenimas yra tikro poeto gyvenimo gairė. Jo gyvenimas buvo daugiau erškėčiai nei rožėmis klotas, bet buvo šaunus ir polėkingas: jis mūsų padangėje patekėjo ne žvaigždžių tvarkingu ir tiksliu lanku, o tik šimtmečiais tepasirodančių kometų per erdves nusidriekusi hiperbolė.

Žmonių ir tautos gyvenime laikotarpiai žymimi ne bendra gerove, tai yra ne tuo, kaip žmonės socialiai valgė ir gėrė ar kaip puošniai vilkėjo, bet kaip tik tais žmogaus dvasios šviesylais, kurie nelaukiami pasirodo ir dėl to pirma laiko perdega ir užgęsta.

Gyvenimas

Apie Kazio Binkio tėvą tiek težinome, kiek sūnus pats apie jį poroje vietų tėra užsiminęs: tai buvo šviesus ir gerokai apsisikaitęs sodietis, norėjęs savo sūnų šviesuoliu padaryti. Jis mirė sūnui tryliktus metus beiniant. Motina, mirusi Kaune kiek anksčiau prieš sūnų, buvo tikra poetų motina, jo geroji dvasia ir šešėlis, sekusi sūnų visą gyvenimą: ji savo triušį ir sumanumų sūnų išleido į mokslus, ji suprato ir viską jam atleido, juo, kaip anksti be tėvo likusiu našlaičiu, sielosi ir sirgo iki pat paskutinės savo gyvenimo dienos. Ir sūnus labai motinai mylėjo; visą laiką ją laikė prie savęs ir mirdamas pareiškė norą, kad būtų palaikomas šalia savo motinos.

Kazimieras Binkis gimė 1893 m. lapkričio mėn. 4 d. Gudelių kaime, Papilio valsčiuje, Biržų apskrityje. Jo tėvai, Antanas ir Petronėlė Butėnaitė — kilusi iš Pandėlio parapijos — buvo mažžemiai ūkininkai, turėjusieji tik šeštąją dalį dubos, tai yra, apie 3–4 ha žemės. Tėvas buvo šviesus, sumanus ir palyginti gerokai apsisikaitęs žmogus. Jis penkerių metų sūnų pradėjo mokyti skaityti ir rašyti, iš pradžių lietuviškai, o vėliau ir rusiškai. Taip devintus metus eidamas Kazys Binkis jau pats pradėjo sodžiaus vaikus mokyti abėcėlės.

Išikūrus mokytojų seminarijai Panevėžy, tėvas buvo tvirtai pasiryžęs sūnų į mokytojus išleisti, bet įvairios šeimos nelaimės sutrukdė jo sumanymą įvykdyti. 1906 metais tėvas mirė, ir Binkis liko su motina vienu du ūkininkauti: žiemą lankė Papilio pradžios mokyklą, o vasarą dirbo visus laukų darbus. Gi pats Kazys Binkis apie tuos laikus labai giedriai savo Vainikuose išspausdintoje autobiografijoje rašo: „Iki 14 metų gyvenau Gudelių sodžių, teisingiau Parovėjų ir šilėly. Grybaudavau,

Kazys Binkis (1893–1943)

žuklaudavau, jodavau nakties, o žiemą gaudydavau sniegenas ir dagiliukus...”

Jau nuo mažens jis buvo dvilypės prigimties: nerūpestingas ir rimtas. Jis mokėjo ir gyventi, ir dirbti. Toje pačioje autobiografijoje jis pastebi: „Knygų gaudavau iš tėvelio ir iš Papilio klebono, kun. Prialgausko bibliotekos. Vienažindžio dainos, Robinzonas Kruzo ir Šventųjų gyvenimas buvo geriausi mano jaunystės draugai”.

1908 metais Kazys Binkis baigė pradžios mokyklą ir prikalbėjo motiną, kad leistų jį toliau mokytis. Tų pačių metų rudenį jis išvyko į Kauną ir įstojo į Saulės mokytojų kursą, tačiau, atsidarius Biržuose keturklasei mokyklai, jis grįžo iš Kauno į Biržus. Čia jo motina laikė mokinių bendrabutį, ir jis mokėsi du metus. 1910 metais įstojo į Voroneco žemės ūkio mokyklą, tikėdamasis gauti stipendiją, bet jo viltys neįsikūnijo ir lauktos stipendijos negavo, tai po metų iš tos mokyklos išstojo ir su motina išvažiavo į Vilnių. Motina, likdavusi tėviškės ūkelį, Žvėryne, Vilniaus priemiesty, įsteigė mokinių bendrabutį, o sūnus privačiai ruošėsi brandos atestatui.

Nuotrauka iš 1930–1940 dešimtmečio, daryta Marijampolėje: viduryje (ketvirtas iš kairės) sėdi Kazys Binkis, jo dešinėje (trečias iš kairės) — Gražina Tulauskaitė, už jos stovi Jonas Aistis, pirmas iš kairės stovi Antanas Miškinis.

Vilniuje gyvendamas Binkis pradėjo reikštis literatūroje ir visuomeniniame gyvenime. Jis priklausė aušrininkų kuopelei, bet nevengė ir ateitininkų ir dažnai lankydavosi jų susirinkimuose. Vilniuje tada buvo jau gana gyvas lietuviškasis gyvenimas: buvo gražus lietuvių inteligentų ir moksleivių būrys, Lietuvių mokslo draugija, Rūtos klubas su teatru, partijų centrai, dailės parodos ir laikraščiai bei žurnalų redakcijos. Ypač daug lietuvių šviesuomenės sutraukdavo į Vilnių pavasarį vykusieji Lietuvių mokslo draugijos suvažiavimai. Be to, kazimierinė Vilniaus mūgė, Aušros vartai ir Kalvarijos sutraukdavo būrius žmonių iš visos Lietuvos. Pavasarį būdavo ir Aušrinės kuopelių atstovų suvažiavimai, kurie vykdavo arba kurios nors redakcijos patalpose, arba kuriame nors užmiesty šile.

Binkis buvo gražus, šaunus, patrauklus, sumanus ir energingas jaunuolis. Visur jo buvo pilna: dalyvavo susirinkimuose, ruošė vakarus ir gegužines, organizavo mandolinų ir kanklių orkestrėlius bei koncertus. Padrikais plaukais švaistydavosi po miestą, niūniuodamas maršą

ir pritardamas mandolina, su kuria jis niekad nesiskirdavo. Aušrinės suvažiavimuose jausdavosi, kaip namie, ir jiems vado vadavo. Ten jis 1913 metais pavasarį Aušrinės kuopelių suvažiavime susitiko su Panevėžio kuopelės atstovu — Baliu Sruoga.

Vilniuje Binkis lankėsi našlės Anastazijos Šveikauskienės namuose, kur jį traukė jos duktė, Aušrinės bendradarbė, Matilda Šveikauskaitė-Pušaitė, daug žadėjusi, bet jauna mirusi rašytoja. Tą šeimą jis labai šiltai prisimena: „Vilniuje geru žodžiu ir pietumis mane palaikydavo p. Šveikauskienė”. Anastazija Šveikauskienė, likusi našlė su šešetu vaikų, laikė mokinių bendrabutį, kuriame kurį laiką teko gyventi Faustui Kiršai, A. Marcinkevičiui ir kitiems. Motina ir duktė mėgo muziką ir poeziją. Gyvas ir patrauklus Kazys Binkis buvo tų namų mielas svečias.

Binkio mostai buvo dideli. Jis kurį metą nešiojosi mintį atkurti Vilniaus universitetą, kad lietuviams studentams nereikėtų blaškytis po plačiosios Rusijos universitetus: Maskvą, Petrapilį, Kazanę, Kijevą, Permę, Tomską ir kitur. Jo manymu tai būtų buvęs tikras ir pasekmingas būdas Vilniui atlietuvininti. Jis taip pat suorganizavo jaunųjų rašytojų kuopelę ir su draugais išleido literatūros almanachą *Sniegams tirpstant*.

Jis prozos vaizdelius ir fejletonus pradėjo spausdinti dar 1909 metais *Viltyje*, Vilniuje gyvendamas ėmė rašyti daugiau. Liudo Girus ir J. Kubiliaus raginamas pradėjo spausdinti ir savo eiles: iš pradžių *Vaivorykštėje*, *Bare*, *Vilty* ir kitur.

Karui prasidėjus Binkis tarnavo kurį laiką pas Papilio dvirinką Choiseuil urėdo padėjėju. Frontui prie Papilio priartėjus, išvyko vėl į Vilnių ir, vokiečiams atėjus, baigė (1915) lietuvių komiteto suorganizuotus mokytų kursų. Tais pat metais grįžo į Papilį, kur mokytojavo visą vokiečių okupacijos metą.

Vokiečiams kapitulavus, Kazys Binkis buvo išrinktas dar 1918 metais Biržų apskrities tarybos pirmininku. Toms pareigoms jis buvo išrinktas kairiųjų eserų. 1919 metais išvyko į Vilnių, kur jam buvo pavestos eiti sumanyto, bet niekad nepasirodžiusio literatūros žurnalo „Liepsnos“ sekretoriaus pareigos. Lenkams paėmus Vilnių, jis atsikėlė į Kauną, kur jam teko patirti iš to meto valdžios organų kiek nemalonumų už priklausymą kairiajai partijai, bet, draugams rašytojams jį užtarus, netrukus

(Nukelta į 4 psl.)

Kazys Binkis

Iš „100 pavasarių”

VĖJAVAIKIŠKAS VĖJAS

I

Vėjas atprunkščia iš Baltijos
Siusdamas, siausdamas,
Šiausdamas, lauždamas,
Raudamas, nešdamas,
Vejamas, gaudomas...

Ei tai valia, tai valia, tai valia.
Milijonas valių.
Nesušvilps — negaliu.
Nei krypties, nei kelių,
Kur pasuks — te valia.

II

Malūnas keturiais sparnais.
Tuščia jų.
Pabandė — triokšt,
Pakaks dviejų.
Klojimas klūpčioja girtas,
Sušiausė šiaudus.
Po kiemą gaidi gauda.
Sodas kojose nebetvirtas.
Blaškos ir čiaudo.
Pavirto pirtis.
Nusiviro svirtis.
Varnai sparno trūksta, —
O vėjas dūksta.

III

Katina, katina, katina...
Juodąjį, žebrajį katina
Čiupo nuo prieklėčio
Ir į padanges šuoliais nutratino.
Išvertė katinas akį.
Šiaušiasį katinas.
Katinas padangę šliaužioti pratinas.
Plečiasi, pučiasi vėjo riešukuose,
Padangę katinas padangę.

IV

Ei, sumauros, sumauros, sumauros...
Dar nematėt tikros jūsų audros...
O nei žemės, nei dangaus,
Vėjo niekas nepagaus,
Vėjas ūš, vėjas gaus,
Nesušvilps — negaliu,
Nei krypties, nei kelių —
Kur pasuks — te valia.
Ei ta valia, tai valia, tai valia,
Milijonas valių.

APLINKUI TIK DAIROSI AKYS

Aplinkui tik dairosi akys nustebusios,
Kai mainos stebuklų stebuklai pasaulį.
Pasislinkit į pakraščius, debesys,
Kad matytėčiau sugrįžtančią saulę.
Šiandien sprogsta laukuose grūdų milijardai.
Girdžiu, kaip diegai pirmą kartą alsuoja,
Kaip miško krūtinėj sula kunkuliuodama verda.
Visi paukščiai sujudę pakrūmėms balsuoja, —
Turbūt renka mane savo viešpačiu.
O, šiandien aš skrajot ir dainuot pasirengęs!
Ei tu, lengvasai vėjau iš priešpiečių
Nuvalyk tik greičiau man padanges.

SALEM ALEIKUM

Salem Aleikum!
Jaunieji, į gatvę,
Į laisvę alėjų.
Mes frontą plakatais nuklokim,
O po plakatų krūtinėj
Kad kraujas plaktų.
O ant plakatų, kad
Salem Aleikum.
Gana sacharininti širdis
Ir į skaudžiamas vietas
Kompromisų kloti kompresus.
Kam širdis susirietus,
Dvasia kam padvėsus, —
Tam į krūtinę tejrta
Nors bosą spirito —
Vis tiek nebeпадėsi.
Ir ne taip, kad po viena
Galvomis žiauninti sieną
Ir storotis storosios dėdinos kūną sujauninti,
Bet urmu visi,
Ir du su puse milijono
Pratarhim kiek galint aiškiau,
Kaip ragas maždaug Jerichono:
Salem Aleikum.

DONELAITIŠKAS

Pavasaris aukštiekninkas nugriuvo žemėn.
Diegų prilindo ir vabalų visokių pribyrėjo.
O kur toliau, kur pamiškėje,
Tai laukai atrodo lyg aptemę,
Lyg rūkas draikosi, liūliuojamas vasario vėjo.
Laukai ir pievos, ir miškai irgi visi kitioniški dalykai
Labai patenkinti, kad žiema juos galų gale paliko,
Ir džiaugias visiškai, kad žemė ir dangus pavasarėja.
O saulė vis skaisčiau ir didėja.
Ji savo šilima viską igali.
Sugrįžus iš pietų, ji užgulė dabar šiaurės asigalį —
Ir matome: galvotrūkčiais mūs puskamuolis mainos,
Pasaulis mūsų tampa įvairus ir raišas.
Ir žiurkėms, ir šėškams, pelėms ir širmonėliams,
Žmonėms visiems ir jų vaikams uteliams,
Ir proletarijai visai, irgi visiems buržujams
Apsuko galvas visiškai, nugirdė svaigiamomis dujomis.
Ir tu, žmogau niekings, išgerk, kiek tau priklauso,
Ir balsą savo sprausk į užiantį ermyderį.
Žinok, kad sauso nieks neklauso, —
Išgerk pavasario sulos
Ir stok į vidurį.

VOKIŠKAS PAVASARIS

Berlynas aukštyn kojom drybso,
O mėnuo, senas idiotas,
Elektros viela pažabotas,
Šypso.
Gatvėse medžiai apkarpyti
Nežino, ar jiems sprogt, ar ne...
Tiktai už lango vėtrinė
Svaigiu, skanių kvapų pilni
Narcizai pradeda šaipytis,
Lyg vaikas alkanas sapne.
Žvėryne miega krokodilai,
Liūtai, beždžionės ir gyvatės.
Šalia Žvėryno savo viloj
Jau rengias gult aristokratės,
Juk metas jau — nakties antra.
Tramvajai ir automobiliai,
Pabaigę gatvėse kadrilį,
Seniai po urvus išsislapstę,
Pralendami kuris katrą.
Jau vietoms merkiams elektra.
Pakilo mėnuo dar aukščiau.
Iškliuęs tarp bažnyčios bokštų,
Pakrėpęs savo snukį plokštų,
Jis išsižiojo dar plačiau
Ir atsiduso. Pūstelėjo.
Ir šiltos srovės minkšto vėjo
Užliejo knarkiantį Berlyną.
Mėgino mėnuo į Žvėryną,
Bet staiga pro stiklus pamatęs,
Kaip rėdosi aristokratės,
Pardo senis ir už bokštų
Užrito savo veidą plokštų.

VĖJAVAIKIS

Pasikinkęs jauną vėją,
Vėtrą šaunią apkabinęs,
Leidžiuos per padangių plynę
Su pavasariu lenktyniais.
Gulbės — keliai!
Gervės — keliai!
Debesų keliu didžiuoju
Aš važiuoju.

Mano skraistė lengvo rūko
Plasta padangėj išisus.
Mano vėtra kai padūko —
Išsislapstė žvaigždės visos,
Mėnuo nuo dangaus paspruko.
Kas man vėtrą paviliotų?
Kas man vėją pažabotų?
Debesų keliu didžiuoju
Tik aš vienas tevažiuoju...

Lik, pavasari, tarp pievų!
Gaudyk savo varles, sliekus...
Paukštės ilstančios, — sudievu!
Aš pralėniu ir palieku.

VASARIS VĖJAS

Vasaris vėjas kamuoliais
Per mišką ritas.
Varsų albumą tuoj atskleis
Gegužių rytas.
Prieš rytą miškas užverstas šešėliais.
Sumišę melsvos akvarelės
Su purvinais laužų dažais.
Aprėžtos laužytai ruožais
Neaiškios piramidės, prizmos...
Mąstai nustebes ir gražais: —
Ar miškas čia, ar futurizmas?

Aistis apie Binkį

(Atkelta iš 3 psl.)

Jis buvo pakviestas dirbti spaudo biuro redakciniame skyriuje. Želigovskiui paėmus Vilnių, jis savanoriu įstojo į Geležinio Vilko raitelių pulką. Netrukus iš pulko buvo komandiruotas į „menininkų batalioną“, kuriame būdamas su Kipru Petrausku, Stasiu Šimkum ir Antanu Sodeika važinėjo po pafrontės vietas su koncertais.

Pasibaigus karo veiksams, Binkis 1920-1923 metų tarpe su pertraukomis klausė Berlyno universitete literatūros ir filologijos paskaitų, bet, jo paties žodžiais tariant, nė vienos mokyklos nebaigė ir mokslo laipsnių neįgijo. Beveik visą gyvenimą neturėjo pastovios tarnybos ir gyveno tik iš plunksnos.

Kaip tik tų berlyniškių studijų metu Binkio bute, Maironio gatvės Nr. 19, rinkosi rašytojai ir menininkai, pasivadinę „broliais paldieninkais“, ir diskutavo naujų literatūros formų klausimus. Tai ir buvo mūsų ekspresionistinio arba futuristinio judėjimo pradžia, nes vėliau buvo žinomas „Keturių vėjų“ vardu. 1922 metais pasirodė *Keturių vėjų pranašas*. Kiek vėliau ir žurnalas *Keturi vėjai*. Prieš keturvėjininkus kilo dusli ir garsi reakcija, bet taip pat jie sulaukė daug simpatijų ir net prozelitų. „Keturių vėjų“ brolių branduolį sudarė: Bir'is, Petrėnas, Tarulis, Tysliavė, Jėmydis, Žlabyš-Zengė ir Šimėnas su Janeliūnu.

„Keturių vėjų“ judėjimo vadai ir teoretikai buvo Binkis su Petrėnu. Paldieninkuose buvo aptariamoms tada madingoms moderniosios literatūros ir šiaip meno mokykloms bei srovėms, skaitomi naujai sukurti brolių narių dalykai ir jie nagrinėjami bei kritikuojami. Vėjininkų tarpusavė kritika pasižymėdavo aštrumu ir net kietumu. Jie literatūrai kelė savotiškus, bet gana griežtus reikalavimus, ypač formos atžvilgiu. Nors mūsų vėjininkai savinasi svetimų naujų literatūros srovių epitetus ir save mėgo garbinti skambiais ekspresionistinių bei futuristinių vardais, bet tai didele dalimi buvo grynai lietuviškas, atsirėmęs į liaudies kūrybą mūsų rašto juodais. Tas sąjūdis, deja, neišgijo: visi vėjininkai persimėto į parališintą literatūros sritį. Jei kuris jų ir grįžo literatūrai, tai jau be vėjininkų obalsių.

Paldieninkų spiritus movens buvo pats Kazys Binkis, kurio bute tie susirinkimai vykdavo. Jis savo bute bičiulių priimdavo gana ceremoningai: apsilvėkęs vizitę arba šiaip juodą eilutę ir vis su gele atlape. Jis susirasdavo draugų ir kitataučių tarpe. Ne kartą jis yra apnakvydinęs savo bute net tokius svečius, kaip Andrej Biely ar Konstantin Belmont.

Kaip tik tuo vėjininkų laiku Binkis metėsi į žemės ūkį. Jis užpirkio iš valdžios buvusi caro ministro Stolypino Kalnaberžės dvaro centrą su didingais rūmais ir milžinišku parku. Bet tasaiostas buvo virs jo jėgų: skola didelė, uždarbis nepastovus, dvaras ir rūmai per karą apiešti ir išplėsti — net rūmų parketo lentelės vietomis išlupinotos. Žmona pradėjo kurtis naujoje vietoje ir diegti pomidorus bei kitas daržoves, o jis plačiai priimti bičiulių. Skola spaudė. Jis bandė mokėti ratas, retindamas parko medžius. Ta žinia pasiekė ministeriją ir, kadangi skolos mokėti nepajėgė, valdžia iš jo tą Kalnaberžės dvarą atsiėmė.

Binkio žemės ūkis per daug nežavėjo ir jam dvaras prarasti buvo vieni niekai. Bet netrukus po to mirė jo žmona, palikusi jį su dviem mažais vaikais. Jis vedė antrą žmoną ir susirišo su kitu dvaru, savo naujosios uošvės Baisiais. Tai buvo jau jojo aliojosiškais laikais, kai jis *Mūsų rytojui*

rašė garsiuosius feljtonus ir satyrines poetas. Ekonomiškai jis tada geriausiai laikėsi: buvo to sodžiaus laikraščio redakcijos narys, gaudavo pastovią ir gana didelę algą, be to, jam dar atskirai mokėdavo labai aukštus honorarus už eiliuotus feljtonus, kurių jis apstiai skelbdavo. Balsių dvarą jis per trumpą laiką pakėlė ir tikrai sukulturno ūki, tik šiaurės Lietuvą nusiaubusios liūtys ir nukritusios ūkio gaminių kainos pakirto Binkio entuziazmą ir jis tą ūkį labai sunkiai betvarė, tačiau jis jį išlaikė iki pat mirties.

Paskutinį savo gyvenimo dešimtmetį Kazys Binkis negalavo širdimi, bet daug dirbo rašydamas vaikams poemėles, biografijas (Smetona, Valančius), redaguodamas antologiją *Vainikai* ir kita. Gyvai dalyvavo spaudoje ir visuomeniniame gyvenime. Kurį laiką buvo susizavėjęs K. Ambrozaičio darbiečiais, o vėliau jaunilietuviais. Čia vienur, čia kitur trumpam prižadamas, visus savo entuziazmą ir didingais mostais uždegdamas, bet ilgiau prie vieno kurio dalyko neapsistodamas, nes prigimtimi jis buvo žygio, o ne kruopščios kasdienybės žmogus.

Į gyvenimo pabaigą jį aplankė ir platesnės garbės; visų didelių entuziazmų buvo sutikta jo pjesė „Atžalynas“, su dideliu pasisekimu ėjusi ne tik Kauno, bet ir kitų Baltijos tautų teatruose. Jį teatras sužavėjo, ir jis tuo pačiu įkarščių parašė „Generalinė repeticija“, pastarosios jis jau nebepajėgė galutinai apipavidalinti ir išbaigti. Liga tolydžio aštrėjo ir sunkėjo, kol galop visiškai parbloškė tą neprijaukintą Papilio arą lovon.

Į mirties patalę gulėdamas paskutinę savo gyvenimo dieną jis dar taisė vieno labai sau artimo ir labai mėgiamo poeto, Edgar Alan Poe, poemėles vertimą. Jis buvo poetas gimęs ir tokiu pasiliko iki paskutinio atskiepimo. Paskutiniąsias jojo gyvenimo dienas skaudino ir tautos nelaimės: ultimatumai, krašto karpymas, igulos ir dvi skaudžios okupacijos, o tai Geležinio Vilko puskarininkai ir milžiniškas parkas. Bet tasaiostas buvo virs jo jėgų: skola didelė, uždarbis nepastovus, dvaras ir rūmai per karą apiešti ir išplėsti — net rūmų parketo lentelės vietomis išlupinotos. Žmona pradėjo kurtis naujoje vietoje ir diegti pomidorus bei kitas daržoves, o jis plačiai priimti bičiulių. Skola spaudė. Jis bandė mokėti ratas, retindamas parko medžius. Ta žinia pasiekė ministeriją ir, kadangi skolos mokėti nepajėgė, valdžia iš jo tą Kalnaberžės dvarą atsiėmė.

Paldieninkų spiritus movens buvo pats Kazys Binkis, kurio bute tie susirinkimai vykdavo. Jis savo bute bičiulių priimdavo gana ceremoningai: apsilvėkęs vizitę arba šiaip juodą eilutę ir vis su gele atlape. Jis susirasdavo draugų ir kitataučių tarpe. Ne kartą jis yra apnakvydinęs savo bute net tokius svečius, kaip Andrej Biely ar Konstantin Belmont.

Kaip tik tuo vėjininkų laiku Binkis metėsi į žemės ūkį. Jis užpirkio iš valdžios buvusi caro ministro Stolypino Kalnaberžės dvaro centrą su didingais rūmais ir milžinišku parku. Bet tasaiostas buvo virs jo jėgų: skola didelė, uždarbis nepastovus, dvaras ir rūmai per karą apiešti ir išplėsti — net rūmų parketo lentelės vietomis išlupinotos. Žmona pradėjo kurtis naujoje vietoje ir diegti pomidorus bei kitas daržoves, o jis plačiai priimti bičiulių. Skola spaudė. Jis bandė mokėti ratas, retindamas parko medžius. Ta žinia pasiekė ministeriją ir, kadangi skolos mokėti nepajėgė, valdžia iš jo tą Kalnaberžės dvarą atsiėmė.

Kaip tik tuo vėjininkų laiku Binkis metėsi į žemės ūkį. Jis užpirkio iš valdžios buvusi caro ministro Stolypino Kalnaberžės dvaro centrą su didingais rūmais ir milžinišku parku. Bet tasaiostas buvo virs jo jėgų: skola didelė, uždarbis nepastovus, dvaras ir rūmai per karą apiešti ir išplėsti — net rūmų parketo lentelės vietomis išlupinotos. Žmona pradėjo kurtis naujoje vietoje ir diegti pomidorus bei kitas daržoves, o jis plačiai priimti bičiulių. Skola spaudė. Jis bandė mokėti ratas, retindamas parko medžius. Ta žinia pasiekė ministeriją ir, kadangi skolos mokėti nepajėgė, valdžia iš jo tą Kalnaberžės dvarą atsiėmė.

Bibliografija

Poezija; *Eilėraščiai*, 1920; ir *100 pavasarių*, 1926; feljtonai: *Tamošius Bekepuris*, 1928; *Ir taip toliau*, 1931; *Kriaučius Motiejus*, 1947; monografijos: *Vilnius* (drauge su Petrėnu), 1923, *Kaip Vytautas Didysis ties Žalgiriu sutriuškino kryžiuočių galybę*, 1930, *Antanas Smetona*, 1934; ir *Motiejus Valančius*, 1935; redaguotosios antologijos: *Dainos* (su K. Šimoniu), 1922, *Vainikai*, 1921, ir *Vainikai*, 1936; scenos veikalai: „Kooperacija“ (metų nepasisekė surasti), „Atžalynas“, 1938; „Generalinė repeticija“ (likusi rankrašty) ir originali bei lietuvinioji vaikų literatūra; *Drambliūškis*, 1923, *Vaikai vanagai*, 1928, *Atsiskyrėlis Antanėlis*, 1930, *Meskeriojimas*, 1935, *Dirbė ir baik ir Kvailasai peliūškis*, 1936, *Jonas pas či-*

gonus, Kiškių sukilimas ir Limpopo, 1937.

Kūryba

Iš čia surašytų knygų aišku, kad Kazys Binkis siekė populiarumo ir visa aukojęs tiražui, kuris kartais siekė keliasdešimt tūkstančių egzempliorių. To nereikėtų aiškinti poeto noru medžiagiškai apsidrausti savo gyvenimą, — nors jis, kaip reta mūsuose, honorarus gebėdavo paimti iš anksto ir net ledėdavo pašokinti, — bet dideliu noru pasiekti plačias skaitytojų mases. Toks jau buvo jo viso gyvenimo troškimas. *Eilėraščių* prakalboje jis pastebėjo, kad jo eilės, „gimę sodžiu, tenai norėtų ir grįžt“. Tasai rinkinys, nežiūrint savo lengvumo ir paprastumo, sodžiui buvo neįkandamas. Tada jis su antru rinkiniu norėjo pasiekti populiarumo miestą, bet ir čia jis buvo palyginti šaltai sutiktas. Vien tiktai savo feljtonais jis bus to pasiekęs. Sodžius jį labai šiltai priėmė. Ir tai buvo gana didelis mūsų gyvenimo įvykis, nes tie jo feljtonai labai daug prisidėjo prie mūsų laikraščio paplitimo sodžiuje. Taip lygiai jis savo „Atžalynui“ užkovojo ir miestiečių širdis.

Tuo tarpu mums rūpi tik tai jo lyrika. Ji labai griežtai skiriasi į du laikotarpiu: *Eilėraščiai* ir *100 pavasarių*. Šiek tiek žymu dar ir trečias, pereinamasis laikotarpis, jo jo eilės sudėtos — pirmoje *100 pavasarių* laidoje, ir paskutinis pirmojo eilių rinkinio eilėraštis „Gyvesiems“. Čia nuskamba visai nauja ir Binkini neįprasta gaida, tačiau tasai pereinamasis laikotarpis buvęs labai trumpas ir žymus tik poroje dalykelių, tai tą laikotarpį beveik neįmanoma išskirti, dėl to mes jį įjungiamo prie pirmojo laikotarpio, juoba, kad ir pats Binkis savo lyriką skirstė tik į du periodus.

„Eilėraščiai“

Kazys Binkis rašyti pradėjo gana jaunas. Savo autobiografijoje mini, kad pirmuosius prozas vaizdelius ir feljtonus pradėjo spausdinti 1909 metais. Su savo eilėmis pasirodė tik 1913 metais. *Sniegams tirpstant* almanache. Iš to seka, kad jo pirmas paskelbtas eilėraštis yra pirmojon knygon patekęs „Žiemos ūpas“ ir kiti. To ganytos tipo eilių sutinkame *Vandorykštėje*, tačiau jų tarpe jau randame tikrai puikių dalykelių, kaip „Silkasparniai debesėliai“ ir kitus. Po poros metų, *Bare* 1915, jau sutinkame „Žalumo bangą“ ir „Gėlės iš šieno“. Likusios *Eilėraščių* eilės: „utos“, „Be tavęs“ (vėliau pavadinta „Persiskyrimo daina“) ir „Gyvesiems“ paskelbtas jau tik 1919 metais. Tiksliau jo eilių datuoti negalime. Greičiausiai jis bus rašęs tarpais, tai yra, kai jį kas ragindavo ar būdavo galimybių parašytiuosius dalykus paskelbti.

Grynosios lyrikos jis labai mažai tekūrė ir jaunystėje. Šių dienų akimis sprendžiant, tai buvo netarpiškiausias ir tyriausias mūsų poezijos balsas po Maironio. Ir ne minties platumu, nes jo minčių skalė labai siaura, ir ne siužetų įvairumu jis pasižymėjo, bet iki tol negirdėtu poezijos grynumu. Ir kas dar nuostabu, kad jis nei literatūros skonio, nei formų negalėjo išmokyti mokyklose. Jis jų daug lankė, pradedant Papilio pradžios mokykla ir baigiant Berlyno universitetu, bet tos visos mokyklos negalėjo prisidėti prie jo kūrybos. Berlyno universitetas bus jį paveikęs, tik tai jau lietia jo vėlesniąją kūrybą. Pirmoji knyga, pati geriausia, yra jo paties pastangų ir talento vaisius. Jis turėjo ne tik talentą, rafinuotą jausmą ir didelį skonį, bet ir labai daug skaitė.

Pirmame eilių rinkinyje sudėta tik dvidešimt penki neužau-

didumo eilėraščiai. Tris jų galima būtų pavadinti trumpomis lyrinėmis poemėlėmis. Tai „Gėlės iš šieno“, „Dukružėlė“ ir „Persiskyrimo daina“. Paskutinioji, pati ilgiausioji, turi daugiau kaip šimtą dvidešimt eilučių. Joje galima įžvelgti ir šokią tokią fabulą, tačiau lyrinė pusė atsveria epinę. Tai giliai išgyventų ir tobulai išreikštų meilės jausmų puokštės. Likusieji rinkinio eilėraščiai daugiau gamtos reiškinių sužadintų jausmų akordai.

Labai išsiskiria jo septyni eilėraščiai, pavadinti „utomis“. Tai trumpi aštuonių eilučių dalykėliai, parašyti dviem porom rimu, kur pirma eilutė kartojasi tris kartus, o antroji — du. Iš tikrųjų, tai „utose“ žodinė medžiaga labai maža, bet viskas taip jose iki krašto išnaudota, kad tai daugiau muzikiniai nei žodiniai dalykai, bet ta menka medžiaga pasiektas labai didelis efektas. Jie savo skambumu labai išpopuliarėjo. Niekas tos formos nei prieš jį, nei po jo nėra naudojęs.

Iš viso reta rasti poezijos knygą, kaip Binkio *Eilėraščiai*, kur kiekvienas dalykėlis yra tikras šedevras. Formos grakštumas, poezijos grynumas, jausmo netarpiškumas ir turinio bei formos darnumas padarė tą mažą knygelę taip didelę ir mielą. Jis stačiai žaidžia formos virtuozizmu: tyčia vengia kietai eilėraštį suorganizuoti, lyg pati forma jam būtų niekas, tačiau jo forma tobula, lengva ir laisva.

Rašė jis savo giminės tarpe, tačiau jis taip muzikaliai jautė žodžio paslėptą galia, kad net ir tasai tarmiškumas yra jo poetinių priemonių dalis ir jis yra neišskiriamas. Jo žodynas yra grynai liaudiškas ir labai paprastas. Tą patį galima pasakyti apie jo mintis. Ir tėt patys jausmai priartinti paprastai sodžiaus žmonių psichikai. Bet tie visi paprasti dalykai, persiūvę poeto širdy, milžiniu išauga, ir tuo būdu gal bus ne per daug pasakyta, kad taip stiprios poezijos knygos mes kaip ir neturėjome. Visa joje yra tobula, meistriška, virtuoziška.

„100 pavasarių“

Antroji Kazio Binkio poezijos knyga labai glaudžiai siejasi su „Keturių vėjų“ sąjūdžiu mūsų literatūroje. Jis buvo vyriausias tos srovės sumanytojas ir žadintojas. To sąjūdžio šūkis buvęs; kovoti su tradicinėmis literatūros formomis ir rutina. Pati idėja nebuvo originali. Ano prieškario, karo ir pokario metais visame pasaulyje kovota dėl meno formų atnaujinimo. Vakaruos kurį laiką daugiau gyvastingumo rodė futurizmas ir ekspresionizmas. Dėl to mūsų novatoriai tas dvi literatūros mokyklas, turėjusias kiek skirtingus veidus, supakė į vieną ir tų dviejų terminų net neskyrė. Iš tikrųjų mūsų šiuo bus visai naujas ir grynai vietinis sąjūdis. Čia būtų galima daryti išimtis tik tiems, kurie svetimuosius netarpiškai sekė.

Kiekviena naujovė yra brutali ir ji kitokia negali būti, nes tuo atveju yra būtina ką nors neigti ir ką nors skelbti. Vėjininkai paskelbė kovą maironinei poezijai. Pagirtina jų drąsa. Maironis buvo ir bus mūsų poezijos milžinas, kaip viršukalnės ažuolas, giliai įleides šaknis į mūsų žemę, tačiau poezija turėjo atsinaujinti, nes Maironio žodis jau buvo kūno tapes. Vienur tačiau vėjininkai ir pats Binkis klydo, kai tvirtino, kad maironiškos tradicijos eilių vėjininkai gali parašyti po keliolika per dieną. Tikra poezija nepakartojama. Visa laimė, kad jie to padaryti nebando, kaip savo laiką Jakstas praktiškai mėgino kurti sruogines eiles.

Kazys Binkis savo naujoviškoje poezijoje laimingai išsisaugojo krashtutunum ir beveik išvengė manieros, dėl to davė tikrai naujos formos ir stiliaus bei stiprios ekspresijos pavyzdžių.

Vėjininkas jo poezijos periodas truko apie penketą metų. Jis savo

Dalis „Pastoralės“ mergaičių ansamblio chorščių.

Trys dienos su „Pastorale“

(Atkelta iš 2 psl.)

„Pastoralė“ vėl skubėjo į Lemont'ą dalyvauti mišiose praturtinti liturginių apeigų žodį savo giesmėmis.

Po pietų jų laukė koncertas Marquette Park'o bažnyčioje. Į bažnyčią susirinko klausytojai iš Čikagos, jos apylinkių ir dar panorėję vėl išgirsti — iš Lemont'o. Jaunosios giesmininkės su togomis ir žvakėmis rankose ėjo altoriaus link, giedodamos skambia „Alleluia“, taip sutikdamos gausią, pilnai bažnyčią pripildžiusią publiką. Toliau buvo giedami žinomų ir nežinomų senųjų klasikų kūriniai. Girdėjome Monteverdi, di Lasso, Palestrina, Bach'ą, o toliau ir šiuolaikines kompozicijas — Budriūno, Paulus, Gintarės Jautakaitės, Dariaus Polikaitės.

Popiežiaus Jono Pauliaus II apsilankymo proga Lietuvoje buvo sukurtos dvi giesmės. Viena Lietuvoje, kita Čikagoje. Pirmoji — Remėsos giesmė buvo atlikta „Pastoralės“, o antroji paties altoriaus, Čikagoje gyvenančio Dariaus Polikaitės. Tai Bernardo Brazdžionio žodžiams parašyta, daugiau šiuolaikine muzikine kalba, giesmė, kurią Polikaitis giedodavo kartu su „Pastoralės“ choru, diriguojant Salvinijai Jautakaitėi. Buvo tai maloni ir įdomi staigmena, nes mes nebuvome girdę šitų kūrinių. O juk pats Darius Polikaitis buvo nuvykęs į Lietuvą ir per popiežiaus susitikimą su jaunimu Kaune atliko šį kūrinių su jungtiniu choru.

Po koncerto Marijos Nekalto

Prasidėjimo seserų (Putnam, Conneticut) rėmėjos suruošė vaishes parapijos salėje. Ir vėl, kaip ir po ankstyvesnių koncertų, buvo draugiškas, neformalus pavendravimas. „Pastoralė“ ne tik susitiko su koncerto rengėjais, globėjais, pasivaišino, bet nepamiršo atsidėkoti daina. Jos turėjo dainą kiekvienai progai. O vienai mergaitei švenčiant 19-ąją gimtadienį, visų sugiedota „Ilgiausių metų“. Po kiekvieno koncerto, rodos, su jomis galėjai bendrauti ilgiau ir ilgiau. Bet jų laikas ribotas. Dar laukia miesto centro kalėdinė eglutė ir kiti kalėdiniai pasiruošimai.

Melstis galima įvairiais būdais, pradedant atodūsiu ir baigiant iškilmingomis procesijomis. Malda visada yra susijusi su išvirsinėmis formomis. Dievą garbinas žmogus savo dvasią išreiškia kūno mostais ir judesiais: atsilauptumu, atsistojimu, nusilenkimu, rankų ištiesimu ir kitaip. Bet vien kūno mostų neužtenka, garbinimas šaukiasi žodžio, garso, erdvės. „Pastoralė“, sujungusi šiuos elementus, išreiškė tą garbinimo formą, kada žodis virsta poezija, mostas — apeiga, garsas — muzika, architektūrinė erdvė — šventovė.

Kauno Sakralinės muzikos mokyklos „Pastoralės“ koncertai nebuvo eilinis įvykis mūsų kultūriname gyvenime. Jie buvo skirtingi nuo ankščiau girdėtų koncertuojančių ansamblių. Šešiolikoms mergaičių ansamblis, savo švariais kaip krištolas balsais, garbinimo maldą pavertė

menu. Šis meistriškai meniškas giedojimas savo grožiu peržengė ne tik mūsų kasdieninę buitį, bet pasiekė mūsų sielas ir Dievo ausį. Kada klausėmės Bach'o „Aleluia“, mes galėjome sakyti su Antanu Maceina: „Kito sukurtas giesmė, mano giedama, virsta mano giesme; kito sukurtas paviekslas, prieš kurį meldžiuosi, virsta mano paveikslu; kito pastatyta bažnyčia, mano lankoma, virsta mano bažnyčia“. „Pastoralės“ koncertuose skambėjo giesmės menas, džiūgavo meilė ir grožis, išpaudžiantys ne vienam asarą — džiaugsmo ir grožio asarą. Todėl nesistebėtina, kad tie koncertai buvo taip nuosirdžiai ir entuziastingai sutikti ir įvertinti. „Pastoralės“ viešnagė mūsų padangėje buvo lyg meteoras, nušvietęs mūsų pilką kasdienybę, palikęs mūsų atmintyje nepamiršamus, grožiu šviečiančius, išpūdžius.

Pirmadienio rytą, lapkričio 22 dieną, išlydėjom jaunasias dainininkes tolimesnėms gastrolėms. Jos vis dar nepavargusios. Netikėtomis puikiomis dainomis jos dėkojo ir linkėjo gero savo globėjams. Tėvui Antanui Saulaičiui, SJ, visais palaiminiais, Sereriai Ignei Marijošiūtei ir ponui Peter tvirtai susėdus už automobilio vairo, „Pastoralės“ mergaitės su vadove Nijole Jautakiene ir jos dukra Salvinija savo meniškos giesmės grožį išvežė į Kanados padangės. Belieka padėkoti Marijos Nekalto Prasidėjimo seserims, savo vienuolių 75 metų jubiliejaus proga atžėsioms mums šią dovaną — „Pastoralę“, vieną iš geriausių girdėtų ansamblių iš Lietuvos, jei ne patį geriausią.

Labai yra būdinga, kad Kazio Binkio pirmąjį poezijos rinkinį labai šiltai sutiko Adomas Jakstas. Jį recenzuodamas, Jakstas pastebėjo, kad gamta gebėjo giliai, tikrai poetiškai jausti, o apie jo lyriškąsias poemėles sako: „Tokių gražių idilių, kaip „Gėlės iš šieno“, „Dukružėlė“ ir „Persiskyrimo daina“ reta rasti net ir mus pralenkusių tautų literatūroje“. Recenzuodamas antrąjį rinkinį jis yra jam nuolaidus ir nori jį teisinti: „Net ir panorėjęs parašyti dekadentiškai, jis karta užsimiršta ir duoda dalykų visai įmanomų“.

Visiems, būdinusiems Kazio Binkio kūrybą, krito akin jo gilus jausmas, žaisminga forma ir tasai giedus ūpas, ta šauni nuotaika, kuri trykštė trykštė iš kiekvieno jo žodžio. Taip giedro, taip šviesaus ir aiškaus kito poeto mes tikrai neturime.

autobiografijoje mini, kad broliai paldieninkai jo namuose pradėjo rinkti 1920 metais. Kitais metais *Vainikuose* išspausdintas jo eilėraštis „Vėjavaišis“, įdėtas į antrąjį poezijos knygą. Tame eilėraštyje dar nieko tikrai vėjiško nėra, nors jis jau parašytas vėjišku ūpu. Tais pačiais metais (1921) *Skaitymų* žurnalo dylyktame numeryje įdėtas jo „Agonijos ciklas“, kurį poetas vėliau pavadino „C 40“. Pastarajame Binkis pasirodė jau su visomis savo šimtapavasarinės poezijos savybėmis. Antrasis poezijos rinkinys, *100 pavasarių*, išėjo 1926 metais. Adomas Jakstas tą rinkinį recenzavo tu metų *Židinio* dešimtam numery, tai jis galėjo vėliausiai pasirodyti tu metų vasarą. Paskutiniame *Keturių vėjų* numery, išėjusiame kitais metais, Binkis dar paskelbė porą savo eilių, bet jis savo vėjinę karjerą su antrąja knyga yra baigęs.

Tasai vėjinio sąjūdžio trumpumas reikėtų aiškinti ne vien poeto staiga užsiliepsnojančių ir greit užgesančių būdu, bet ir kitais, daug reikšmingesniais dalykais. Poezijoje labai svarbu forma. Tačiau daug svarbiau yra turinys. Vėjininkai atsisakė tradicinės eilutės ir posmo, ieškodami naujų ritminių ir euritminių efektų. Turinio atžvilgiu jie pradėjo garbinti industriją ir naujus žmonių buitį įėjusius reiškinius, kaip radijo ir kita. Radijo tada buvo lygiai šviežia naujiena, kaip šiandien atomas. Vėjininkai pirmieji yra suruošę literatūros vakarą radijo bangomis. Binkis net tam pozovakarui parašė eiles: „Tegyvuoja radijo priimtu-

vai ir paleistuvai!“ Visa bėda, kad naujojo gyvenimo tempas tas naujovės išstumia iš mados. Visa, kas įeina mūsų buitin, greit praranda savo egzotiką. Poezija yra žmoguje, ne už jo, dėl to jame, jo skausmuose, polėkiuose ir viltyse, jina visada glūdi. Karo ir artimo pokario metais žmonės buvo praradę pusiausvyrą ir pasimėto, dėl to ano meto poetas griebėsi skęstančiojo šiaudų. Tuo mes jų visai nesmerkiame, nes jų rolė didelė; jie padėjo gyvenimui grįžti į rimtį ir žmogui į save. Dėl to ta poezija, kuri kadaise buvo šokuojanti naujiena ir vėjavaiškiškas svaigėjimas, šiandien įgyja visai kitą atspalvį: vėjininkai stipriai išgiedodavo savo laiką ir nuotakas.

Esame ankščiau pasakę, kad Binkio visa garbė glūdi *Eilėraščių* knygoje. Jo ir antroji knyga yra stipri ir kūrybinga. Klasikasis Binkis joje atsisakė eilučių simetrijos, atnešė laiko dvasiai būdingą ritmą: staigų ir nervuotą. Nors jo eufoniniai efektai gana šiurkštūs ir tiršti, bet tuo jis yra daug pasitarnavęs mūsų poezijos formų atsinaujinimui. Tekalbie pavyzdžiai patys: „...Klojimas klūpienoja girtas, Sušiaušė šiaudus...“

...Pavirto pirtis. Nusiuvo svirts. Varnai sparno trūksta, — O vėjas dūksta...
...Purienai papievuose papuro. Ir vaikigaliai, kaip gervės, Po papievius gūrinėja. Purienų visiems po purą...
Aišku, čia dar apyžalė medžiaga. Tačiau jina atskleidė naujas, neišsemiamas galimybes, kuriomis kiti galėjo pasinaudoti ir —